

כ"ט באדר א', תשע"ט, 6.3.2019

גיליון מס' 651

פרשת פקודי

ארץ ישראל, כמו המשכן – הדבק של עם ישראל

מאת שולי גל, בארות יצחק

הרב **יצחק ניסנבויס** נרצח ע"י הנאצים באב תש"ב 1942 בגיל 74. כחצי שנה לאחר מכן הוקם קיבוץ בארות יצחק הנקרא על שמו. הרב כיהן כנשיא "המזרח" האחרון בפולין, כתב ספרים והיה דרשן מבוקש. ב-1905 ביקר בארץ בכל הישובים היהודיים של אז וחלם על עלייה המונית של כל היהודים לארץ ישראל, לשם כך גייס את פרשות השבוע וראה בכל פרשה מקור להעצמת ערכי הציונות והעלייה לארץ ישראל, הפרחת השממה, בניית יישובים ואחדות העם.

דרשתו לפרשת 'פקודי' מתחילה בתיאור הציפייה ליום סיום הקמת המשכן: **"וְתִכְלֶה כָּל עֲבֹדַת מִשְׁכַּן אֱהָל מוֹעֵד** במשך שלושת חודשים, הכל כבר מוכן ומתוקן להקמתו, כבר מונים את הימים מתי יראו אותו בהדרו, אך שבוע אחרי שבוע עובר ומשה עוד עוסק בקפולו, מקימו וסותרו, מקימו וסותרו. ליצני ישראל מליצים אחריו ואומרים אלו לאלו: אפשר שהשכינה שורה על ידיו של בן עמרם? (שמות רבה) אבל גם היום הזה בא ובחודש הראשון באחד לחודש הוקם המשכן... ל ל י צ נ י הדור לא היה עוד כל מקום"...

עפ"י המדרש - נדמה כאילו משה 'מורח' את הזמן ומרחיק את רגע הסיום, מה שגורם לליצני הדור ללעוג לו ולפקפק ביכולתו לסיים את מה שהתחיל. גם בתחילת המאה העשרים – נדמה היה כאילו הזמן 'נמרח' ורחוק רגע הגאולה, השיבה לארץ מתמהמהת ואולי איננה ברת ביצוע. זוהי "שעתם הגדולה" של ליצני הדור שלועגים ומפקפקים בהתגשמות החזון. על פי הרב ניסנבויס - גם אלה כמו אלה ייוכחו בטעותם ויראו במפלת ליצנותם! המשכן התעכב אך לבסוף הוקם! גם שיבת העם היהודי לארצו – מתמהמהת אך לבסוף בוא תבוא! כך בכל דרשותיו, בלשון חדה ואף חריפה, הוא מטיף ומעביר מסרים - ציוניים, תרבותיים, חברתיים, תורניים, מוסריים - ומצפה מקהל שומעיו לא רק ליהנות מדרשה טובה אלא ממש לפעול, לקום ולעשות!

הרב מתאר כיצד למשכן יש השפעה על אחדות העם אולם ניכר כי כוונתו לדמות את המשכן לשיבה לארץ ולהראות עד כמה גם השפעתה מכרעת על אחדות העם. ניתן להוכיח זאת בעזרת "תרגיל" - בכל מקום שמופיעה המילה 'משכן', לכתוב במקומה 'המדינה' (ולשנות את הפועל ללשון נקבה בהתאם): "עד שלא הוקם המשכן היה באמת עולמנו רותת, רועד ונוטה לנפול, סכנה היתה צפויה לישראל להתפוצץ לרסיסים, שבט שבט יפנה אל 'עגלו' ואל זהבו וכספו, אל ריקודיו ומחולותיו, ולאומה העברית לא תהיה כל תקומה. בא המשכן ונתן שאיפה אחת ללב, נטע דעה אחת בכלום, הרים דגל אחד לכל וקיבץ סביבו ואיחד אליו את כל בני האומה. הוא לא הסיר את השאיפות הפרטיות של השבטים, לא ביטל את חזון-נפשם של היחידים, אבל השפיע עליהם לשמור על צרכי האומה בכלל ולקשר את שאיפותיהם המה עם המרכז הכללי של האומה"...

לצד הניסיון לשכנע את בני הדור של טרום השואה, לעזוב את הגולה ולעלות ארצה, יש בדרשתו אבחנה שאקטואלית גם היום, במיוחד ערב הבחירות. לכאורה הוא מיצר על הפילוג: "כל מי שמביט בעינים פקוחות אל עולמנו הפנימי הוא מכיר מיד כי הוא רותת, רועד ונוטה לנפול. העם נחלק לכתות, למפלגות ולמעמדים. זרמים שונים ושאיפות שונות מתפשטים ומוצאים מקום בתוכנו". אך כאן, באופן מפתיע, מדגיש הרב דווקא את היתרון שבפילוג ונעזר בו על מנת להביא דרכו את הרעיון הציוני: "כל זה הוא מחזה טבעי, ואדרבא הוא מעיד כי עמנו הוא עם חי, מושפע מן החיים שסביבותיו ומשפיע עליהם, והמחזה הזה עוד יוכל לתת תקוה בלבנו לימים יותר טובים. אבל במה דברים אמורים? אם יש לעם הזה גם דבק המדבק אותו, אם יש בסיס אחד תחת רגליו ושאיפה אחת בלבנו, רק אז יתבסס עולמו והשאיפות השונות והזרמים השונים עוד יעשרוהו ויחזקוהו, אבל בלי בסיס אחד משותף לכל ובלי שאיפה אחת משותפת לכולם עולמנו באמת רותת ועתיד להתפוצץ לרסיסים!"

דבריו מעוררים שאלות נוקבות שעלינו לשאול את עצמנו: האם היום אנו מסוגלים להתפלג למפלגות שונות - מתוך כוחה של שאיפה אמתית משותפת?? האם יש לנו יכולת להביע את אמונותינו ודעותינו השונות זו מזו - מתוך הדבק המאחד??

בסופו של דבר, למרות הליצנים הלועגים, למרות הפסימיסטים, למרות הקשיים וההתמהמהות - חזונו הגדול של הרב ניסנבוים התגשם - אמנם מאוחר, אבל התגשם: העלייה ההמונית התממשה ומדינת היהודים קמה בארץ ישראל!! אם כך, נוכל להרשות לעצמנו לקוות ולייחל שגם שאר חזונו יתגשם, כי כמו בסוף כל סרט טוב, גם ב'תסריט' של הרב ניסנבוים יש 'הפי אנד': ... "כולם יעבדו את העבודה הכללית, את העבודה המשותפת לכל. כולם יעבדו במקום אחד, בארץ אבותינו, כולם ידעו כי אומה אחת הננו, כולנו שוים וחביבים כאחד, לכולנו זכות אחת על ארצנו וזכות אחת על עבודת העם... אם בשאיפה זו ובעבודה זו נתאחד כולנו, אז יתבסס באמת עולמנו הפנימי ויהיה לנו די בה לבסס גם את עולמנו החיצוני בארץ אבותינו. ו'כשיבנה הקב"ה את ירושלים הוא מחזיר לתוכה את כל השמחה" (שמות רבה פנ"ב) שמחה לישראל ושמחה לכל העולם כולו".

אמן כן יהי רצון!

שולי גל, בת בארות יצחק וחברת הקיבוץ, בעבר - מורה לתנ"ך בחט"ב, בהווה - מורה בתכנית גיור, בלנית ומנהלת הכלבו. פעילה כליצנית רפואית ומאמינה בכוחה המרפא של השמחה ובעזרתה.

דף פרשת שבוע של הקיבוץ הדתי מופיע באתר הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il
כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il
ולרשום [unsubscribe](mailto:unsubscribe@kdati.org.il) בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב [unsubscribe](mailto:unsubscribe@kdati.org.il) בשורת הנושא.
תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il